

*О. В. Курята, д-р мед. наук, професор, К. Г. Карпетян, канд. мед. наук, доцент;
Є. О. Фролова, канд. мед. наук; Ю. С. Кушнір, канд. мед. наук
(ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України»)*

ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ВНУТРІШНЯ МЕДИЦИНА» ДЛЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ V КУРСУ З АНГЛОМОВНОЮ ФОРМОЮ НАВЧАННЯ

Наголошено на актуальності проблеми фахової підготовки іноземних студентів V курсу з англomовною формою навчання та розглянуто досвід організації викладання дисципліни «внутрішня медицина». З метою забезпечення якісної підготовки майбутнього фахівця наведено підходи до викладання лекційного матеріалу, проведення практичних занять, контролю якості підготовки студента та можливості отримання додаткових матеріалів для самостійної роботи студента.

Ключові слова: педагогічний процес, внутрішня медицина, англomовні студенти.

O.V. Kuryata, K.G. Karapetyan, I.O. Frolova, Yu.S. Kushnir

EXPERIENCE OF ORGANIZATION OF THE “INTERNAL MEDICINE” COURSE TEACHING FOR THE 5TH YEAR FOREIGN STUDENTS WITH ENGLISH LANGUAGE STUDY MODE

In this article, we focused on the actuality of problems of the professional education of 5th-year foreign students with English study mode and experience of organization of the Internal Medicine course teaching method. To provide a high-grade training of a future professional we exemplify methods of lecture delivery, practical classes realization and conduction of academic performance rating with a possibility of obtaining of additional materials for student self-instruction.

Keywords: pedagogical process, internal medicine, English-speaking students.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Престижним і важливим напрямком діяльності вищого навчального закладу (ВНЗ) є підготовка висококваліфікованих спеціалістів з числа іноземних громадян, особливо, враховуючи прагнення українського суспільства до євроінтеграції. Викладання дисциплін англійською мовою суттєво підвищує конкурентоспроможність ВНЗ на міжнародному просторі вищої медичної освіти, активізує міжнародне співробітництво, участь у грант-проектах та дає змогу активно користуватися англomовними інформаційними ресурсами [1, с. 118]. Навчання іноземних громадян англійською мовою – вагомий чинник зміцнення авторитету та престижу ВНЗ, окрім того, сприяє підвищенню фахового рівня викладачів та їх педагогічної майстерності. З метою підвищення якості підготовки англomовних іноземних студентів в Дніпропетровській медичній академії постійно здійснюються атестації викладачів та їх розподіл на групи з високим рівнем підготовки, достатнім та середнім рівнями володіння англійською мовою, впроваджені заняття щодо підвищення рівня володіння англійською мовою для викладачів академії [2, с. 60].

Для покращення організації навчального процесу необхідне постійне оновлення методичних підходів викладання англomовним студентам та забезпечення їх навчальним матеріалом з урахуванням сучасних вимог до якості підготовки медичних фахівців. Англійська мова є однією з основних мов, яка використовується в міжнародних наукових інформаційних дже-

релах. Завдяки використанню в навчальному процесі англійської мови, для іноземних студентів відкриваються можливості продовження освіти та працевлаштування в будь-яких країнах світу. Викладацький склад кафедри внутрішньої медицини 2 постійно працює над удосконаленням викладання англійською мовою студентам в умовах кредитно-модульної системи.

Мета статті: аналіз досвіду викладання внутрішньої медицини англійською мовою студентам 5 року навчання на кафедрі внутрішньої медицини 2 ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України».

Виклад основного матеріалу. В умовах кредитно-модульної системи організації навчального процесу на кафедрі внутрішньої медицини 2 Дніпропетровської медичної академії вимоги до іноземних студентів не відрізняються від вимог до вітчизняних студентів. Навчальний процес здійснюється з застосуванням затвердженої навчальної програми з «Внутрішньої медицини» для студентів вищих навчальних закладів МОЗ України напряму 1201 «Медицина» за спеціальностями: 7.12010001 «Лікувальна справа», 7.12010002 «Педіатрія», 7.12010003 «Медико-профілактична справа». Згідно робочої програми (2015р.), на кафедрі внутрішньої медицини 2 викладається «Внутрішня медицина, модуль 2» для студентів 5-го курсу (всього годин – 240/8 кредитів). Методичне забезпечення оновлюється кожного року та є доступним у викладенні. Колективом кафедри розроблена база підібраних тематично клінічних випадків, ситуаційних завдань, приклади результатів різноманітних лабораторних та функціональних методів обстеження хворих, які активно використовуються для проведення практичних занять з англійськими студентами. Щорічно викладачами проводиться робота з впровадженням новітніх та сучасних досягнень медицини в педагогічний процес.

Засвоєння дисципліни передбачає освоєння лекційного матеріалу (30 годин), проведення практичних занять (100 годин), семінарських занять (20 годин) та самостійна робота студентів (90 годин). Беручи до уваги швидкість оновлення наукової інформації, ми вважаємо за потрібне збільшення кількості лекційних годин у порівнянні з типовою програмою. З метою покращення контролю засвоєння навчального матеріалу були введені 20 годин семінарських занять. Лише комплексний підхід до організації навчального процесу з включенням лекційного матеріалу, проведенням практичних занять, можливістю отримання додаткових матеріалів для самостійної роботи студента може забезпечити якісну підготовку майбутніх фахівців.

Лекційний матеріал залишається однією з провідних форм навчання, що дає змогу визначити актуальність проблеми, демонструє сучасні рекомендації щодо визначення етіології, патогенетичних механізмів розвитку, діагностичних підходів та новітніх методів лікування захворювань внутрішніх органів за основними темами. Спираючись на наш досвід, для викладання іноземним студентам з англійською мовою найбільш підходить лекція-конференція, яка дає змогу студентам брати активну участь в навчальному процесі. На кафедрі лекції презентуються на мультимедійному проекторі і поєднують у собі слайди та фрагменти відео-/фотоматеріалів для найкращого засвоєння та сприйняття матеріалу, який постійно оновлюється. На лекціях студенти отримують знання на рівні ознайомлення і лише практичні заняття створюють умови для оволодіння навиками та закріплюють знання на якісному рівні.

Завданням викладача при викладанні навчального матеріалу є навчити правильно планувати роботу, систематизувати знання та вміння. При підготовці до практичного заняття студент має засвоїти етіологічні аспекти, знати головні патогенетичні механізми розвитку захворювань, вміти сформулювати провідний синдромокомплекс на тлі аналізу симптомів, за яким проводиться диференціальна діагностика, сформулювати попередній діагноз та призначити відповідне лікування. При проведенні практичних занять зі студентами викладачами кафедри активно використовуються різноманітні схеми, таблиці, ілюстрації, фотографії, які відповідають темам занять. З метою закріплення навчального матеріалу практичні заняття обов'язково включають проведення роботи біля ліжка хворого та відвідування діагностичних

кабінетів. Враховуючи незначний відсоток пацієнтів, які вільно володіють англійською мовою, виникають певні труднощі в самостійному спілкуванні студентів з пацієнтами, що потребує присутності викладача, пояснень та перекладання результатів лабораторних та додаткових методів досліджень. Для формулювання клінічного мислення в навчальному процесі обов'язково застосовується проведення дискусійного обговорення та розбір клінічної ситуації. Під час обговорення студенти роблять акцент на обґрунтуванні виявлених змін, диференційованому підходу призначення методів діагностики та обґрунтуванні етіотропного, патогенетичного, симптоматичного лікування з урахуванням індивідуального підходу до перебігу захворювання у конкретного пацієнта. Під час дискусії стосовно призначення лікувальних засобів, викладач зазначає міжнародну назву ліків та назву, під якою препарат вживається в нашій країні. Колектив кафедри розробив перелік практичних навичок і вмінь англійською мовою, який є обов'язковим для оволодіння: трактовка результатів електрокардіографічного дослідження, оволодіння навиками реєстрації електрокардіограми, трактовка результатів рентгенологічних досліджень, лабораторних досліджень крові, сечі та ін., підрахунок швидкості клубочкової фільтрації, вимірювання артеріального тиску, визначення ризиків щодо серцево-судинних захворювань та ін.

З метою підвищення мотивації до навчання та зацікавленості в отриманні нових знань та вмінь на кафедрі проводяться конференції з залученням іноземних студентів. Студентам пропонується робота над мультимедійними презентаціями за темами, які винесені на самостійне опрацювання з наступним обговоренням матеріалу між усіма студентами та викладачами. Під час конференції англійськомовні студенти також отримують нові відеоматеріали, схеми, таблиці, приклади складних клінічних ситуацій та фотоматеріали. Студентам пропонується підготувати реферати з ціллю більш поглибленого ознайомлення із сучасними напрямками діагностики та лікування. Самостійна підготовка студентами презентацій та рефератів є вагомим аспектом мотивації отримання додаткових балів. З січня 2017 р. на кафедрі забезпечений вільний доступ студентів до комп'ютерного класу з Internet-ресурсом та навчальними матеріалами, які можуть додатково використовуватися студентами для підготовки до практичних занять (накази МОЗ України з протоколами діагностики і лікування захворювань внутрішніх органів, європейські та американські guidelines, електронні версії провідних фахових науково-медичних англійськомовних видань, бібліотека сучасної англійськомовної літератури).

Ступінь оволодіння навчальним матеріалом оцінюється комплексно викладачем наприкінці кожного практичного заняття (за 4-бальною шкалою) з урахуванням усної та/або письмової відповіді на запитання, роботи біля ліжка пацієнта, оцінки ступеня оволодіння практичними навичками і вміннями. Проміжний контроль виконується з використанням аналізу виконання тестових завдань з бази «Крок-2». Тестування є обов'язковим методом оцінювання отриманих знань, який забезпечує індивідуальну роботу з базою завдань та виключає суб'єктивну оцінку засвоєння навчального матеріалу студентом з боку викладача.

Навчання іноземних студентів англійською мовою виявляє певні проблеми. Перша з них – робота біля ліжка пацієнта. Ми вважаємо, що для покращення навчального процесу студентів з англійськомовною формою навчання з початкових курсів необхідно орієнтувати на необхідність вивчення мови країни, в якій вони проходять навчання. Друга проблема – необхідність підготовки студента до ліцензійного екзамену у своїй країні. Безсумнівно, це завдання самого студента. Однак ми вважаємо, що використання навчальних тестів країн, звідки приїхали студенти, підвищить якість їх навчання в наших вузах.

Третя проблема - відмінності в рівні підготовки та індивідуальні особливості кожного студента. Вважаємо, що впровадження інформаційних технологій може допомогти в її вирішенні.

В цілому робота з цим контингентом студентів безумовно цікава викладачам і активує їх творчий пошук нових технологій навчання.

З метою контролю навчальної дисципліни та успішності викладачами кафедри проводяться відпрацювання занять, які не були відвідані студентами. Відпрацювання занять включає теоретичну підготовку – реферат за темою, практичну частину – робота біля ліжка пацієнта та обов'язкову відповідь на запитання викладача.

Висновки. Підвищення якості підготовки іноземних студентів потребує постійного оновлення лекційних та методичних матеріалів, підготовки англomовних посібників, які використовуватимуться студентами при підготовці до практичних занять. Впровадження в навчальний процес сучасних наукових досліджень на засадах доказової медицини, розбір клінічних ситуацій сприяє формуванню клінічного мислення у студентів. Важливим є забезпечення англomовним студентів якісним і сучасним навчальним матеріалом. Організація навчальних процесу англomовних студентів потребує творчого підходу до викладання навчального матеріалу та подальшого удосконалення професійних навичок викладачів з необхідним рівнем володіння англійської мови.

Список літератури:

1. Проблемні аспекти англomовного навчання в медичних вузах України / В. К. Ліхачов, Л. М. Добровольська, Т. Ю. Ляховська [та ін.] // Світ медицини та біології. – 2013. – №2. – С. 118-119.

2. Досвід роботи щодо підвищення якості підготовки іноземних студентів / Г. В. Дзяк, Т. О. Перцева, Л. Ю. Науменко [та ін.] // Медична освіта. – 2014. – №2. – С. 59-61.

References:

1. Likhachev VK, Dobrovolska LM, Lyakhovska TU «Et al.». Problematic aspects of English teaching in medical universities of Ukraine. The world of medicine and biology. 2013;(2):118-119 (In Ukrainian).

2. Dzyak HB, Pertseva TO, Naumenko LYu, Horbunova HV. Experience of the foreign students training quality improvment. Medical Education. 2014;(2):59-61 (In Ukrainian). DOI: <http://dx.doi.org/10.11603/me.v0i2.3650>.

